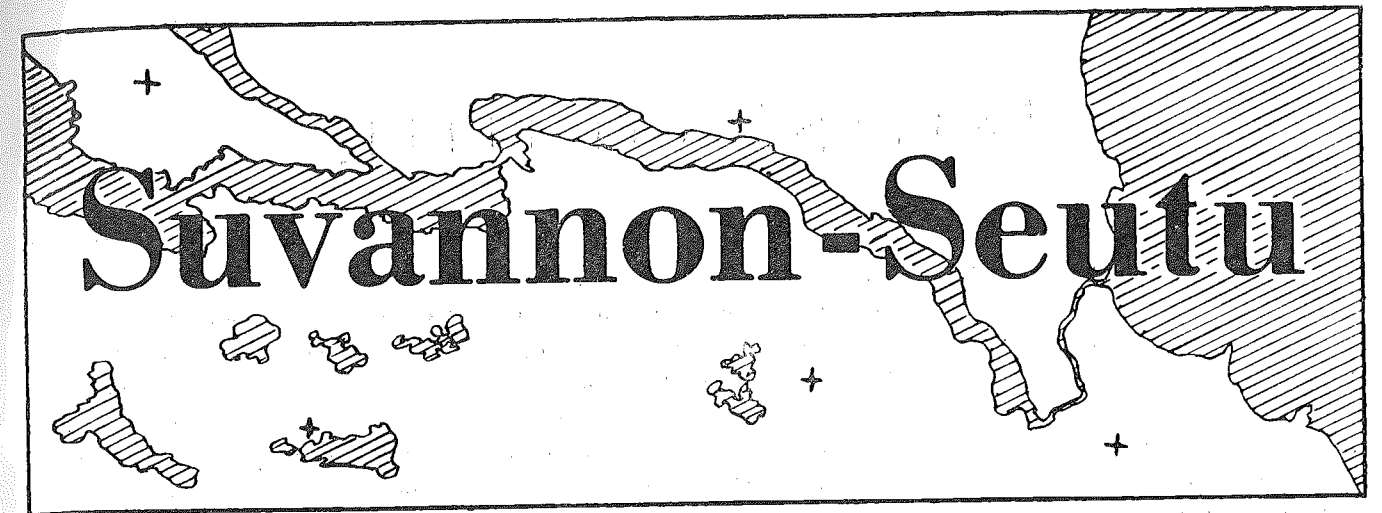

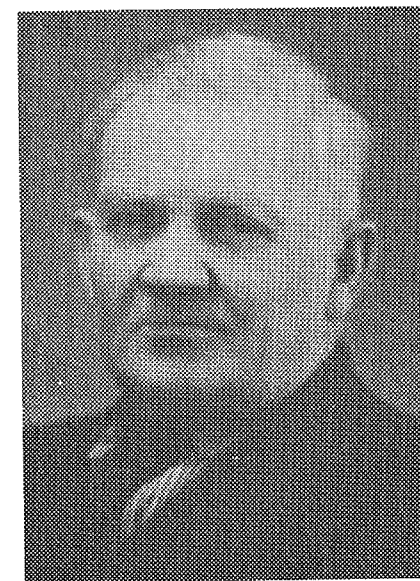

N:o 1 HELMIKUU

Suvanto-Säätiön julkaisema aikakauslehti

1965

Aleksanteri Ollikainen

Syntynyt Sakkolassa
17. 2. 1888

Kuoli Lempäälässä
5. 12. 1964

YLLÄTTÄEN SAAPUI TIETO, ETTÄ SANTERI OLLIKAINEN OLI MUUTTANUT AKKIA AJASTA IÄISYYTEEN. HÄN OLI YKSI TUNNETTUJA JA ARVOSSAPIDETTYJÄ HENKILOITA ENTISESSÄ SAKKOLASSA. HÄN OLI MYÖS PERUSTAMASSA SUVANNON SEUTU LEHTÄ JA TULI SEN ENSIMMÄISEKSI TOIMITTAJAKSI, JOTEN HÄN SUORITTI TÄLLÄ ALALLA URANUURTAJAN TYÖN. KUN HÄN KORKEAN IKÄNSÄ VUOKSI LUOPUI LEHDEN TOIMITTAJAN TEHTÄVÄSTÄ V. 1962, KIRJOITTI HÄN MYÖHEMMINKIN USEIN LEHTEEN JA SEURASI KIINTEÄSTI SEN EDISTYMISTÄ. SUVANNON SEUDUN TOIMITUSKUNTA JA TOIMITTAJA MUISTAVAT KIITOLLISUUDELLA HÄNEN TYÖTÄÄN LEHEMME HYVÄKSI.

UUNO PULAKAN

MUISTOPUHE

SANTERI OLLIKAISEN ruumiinsiunaus toimitettiin Lempäälän kirkossa 19. 12. Omaiset ja ystävät olivat suurella joukolla kokoontuneet saattamaan tunnettua vainajaa viimeiselle matkalleen. Kun oli veisattu virsi "Minä vainainen oon mato matkamies maan", puhui rovasti Mika Tarna 2 Kor. kirjeen sanojen johdolla: "Niinpä siis kuolema tekee työtään meissä,

mutta elämä teissä". Tämän jälkeen hän toimitti ruumiinsiunauksen. Omaisten laskettua seppeleensä toivat arkulle monet seurat ja yhteisöt tervehdyksensä, seppeleensä ja kukkalaitteensa. Vainaja oli ollut keskeinen ja toimiva henkilö monenlaisissa yhteisöissä. Kun arkku oli saatettu hautaan, jäi korkea kukkakumpu

osoitukseksi siitä, että miten pidetty vainaja oli ollut lähimmäistensä keskuudessa.

Tämän jälkeen kokoonnuttiin Lempäälän seurakuntasaliin vainajan muistojuhlaa viettämään. Tilaisuudessa puhuivat rovasti Tarna, pastori Karanko, Eeva Koironen ja Uno Pulakka. Adresseja luettiin tilaisuudessa 72 sekä lisäksi muutamia sähkösanomia.

OMAISET, YSTÄVÄT

Santeri Ollikaisen läheityä muutama hetki sitten viimeiselle matkalleen, hiljentykäämme yhdessä tarkastelemaan hänen meille itsestään jättämää kuvaa, kuvaa monipuolisesta lahjakkaasta miehestä, jonka koko elämä oli käskyistä suurimman ehdotonta täyttämistä. Tämä käsky on: Rakastakaa ja palvelkaa toinen toisiansa...

Ei ollut suinkaan tavallista, että tämän vuosisadan alkukymmenellä tavallisen karjalaisen maalaispitäjän vaatimattomasta kylästä lähti poika opintielle. Lähtijän oli omattava tavallista tasoa paljon paremmat henkiset voimavarat, sillä lahjakkaankin edessä oli monia sellaisia vaikeuksia, joiden ylitsekäminen vaati aivan erikoista tarmoa ja oppimisen halua. Viipurin Kauppakouluun astui toivonikas mies, valmiina sen päätyttyä astumaan yhteiskunnan palvelukseen. Se, miksi hän haikautui kaupalliselle linjalle selittyy ehkä sillä, että hän kuului laajaan Ollikaisten sukuun, jossa maanviljelyksen ohella harrastet-

tiin myös liiketoimintaa, joka suvun toisen haaran kohdalla on jatkunut aivan viime vuosiin saakka. Koulun meno lienee tapahtunut noin 1905 tai 1906, koska jo 1908 tapaamme Santeri Ollikaisen toimintansa aloittaneen Petäjärven Osuuskaupan johtajana. Huomatava luottamuksenosoitus nuorelle miehelle, astuminen alkuvaikeuksissa kamppailevan liikkeen johtoon. On nimittäin huomattava etä osuuskaupat olivat itsenäisiä yrityksiä saamatta tukea keskusjärjestöiltään niinkuin nykyisin.

Neljän vuoden käytännöllisen koulutuksen jälkeen katsoi yritteliäs mies ajan koittaneen itsenäisen liiketoiminnan aloittamiseen. Ensimmäisen maailmansodan aiheuttamat häiriöt tavaran toimituksissa, ostokyvyn heikkeneminen, osuuskauppaliikkeen voimakas laajeneminen ja ehkä myös osittain omien pääomien puute olivat vaikuttamassa siihen, että 1918 likeyritys lopetettiin. Tähän voidaankin katsoa Santeri Ollikaisen liikemiesuran varsinaisesti päättyneen. Ehkä syyt olivat kuitenkin kauppa- ja liikemistoiminnan lopettamiseen syvemmällä. Kun

tuntee Santeri Ollikaisen henkisen rakenteen, ei edellämäinittu oletamus tunnu vieraalta.

On selvää, että yhteiskunta tunsu suurta mielenkiintoa miestä kohtaan jolla oli koulutuksensa puolesta laajemmat tiedot kuin aikalaisillaan, ja joka muutenkin oli osoittanut elävää mielenkiintoa yhteisiä asioita kohtaan. Rauhallinen, selkeä suullinen esitystapa, johdonmukainen ajattelu ja hyvä kirjallinen esitystaito johtivatkin ennenpitkää pystyvän miehen kunnallisen toiminnan piiriin.

Sakkolan ensimmäisen kunnanvaltuuston aloitettua toimintansa 1919 tapaamme jo Santeri Ollikaisen mukana kunnan tilintarkastajana, tehtävässä, jota pidetään keskeisimpänä nykyisenkin kunnalliselämän piirissä. 1934 valittiin Santeri Ollikainen ensimmäisen kerran kunnanvaltuuston jäseneksi, ja taas seurasi merkittävä luottamuksen osoitus. Hänet valittiin valtuuston puheenjohtajaksi. Todella huomionarvoinen seikka, kun otetaan huomioon, että hänellä ei ollut valtuuston työskentelystä aikaisempaa kokemusta. Varmasti

Santeri Ollikaisen ohjaava ja kaikkea kärjistämistä vieroiva suhtautuminen ja vankkumaton oikeamielisyys olivat leimaa-antavana puheenjohtajan työskentelyssä.

Keikkein raskaimman päivätyön Santeri Ollikainen on kuitenkin tehnyt kunnansihteerin vaikeassa ja vastuunalaisessa tehtävässä. Talvisodan alkaessa normaalin kunnallisen toiminnan lakattua, mutta erilaisten tehtävien vastavasti jatkuvasti lisääntyessä vaadittiin keskeisiltä henkilöiltä ennenkaikkea joustavaa ja ymmärtävää suhtautumista monissa vaikeuksissa eläviä kuntalaisia kohtaan, jotka tulivat kunnantoimistoon hakemaan apua mitä lukemattomampiin asioihinsa. Usein riitti vain ystävällinen sana, neuvo tai vain toisen vaikeuksien kuunteleminen. Santeri Ollikaisen kanssa keskustellessaan tunsu aina saaneensa jotain. Taloudellisen ja kunnallisen elämän alalla Santeri Ollikainen toimi lisäksi mm. Petäjärven kansakoulun johtokunnan puheenjohtajana, Sakkolan Osuuskaupan hallintoneuvoston jäsenenä 11 vuotta, Petäjärven Osuuskassan kirjanpitäjänä samoin 11 vuotta. Monta muuta tehtävää on jäänyt mainitsematta, mutta edellämäinittut jo antavat viitteen monipuolisesta miehestä, jonka kyvyille ei aina ehkä ole osattu antaa niille kuuluvaa arvoa.

Vaikka Santeri Ollikainen oli talousmies, jonka toiminta talous- ja kunnalliselämän piirissä oli merkittävä, joutuu hänen elämäänsä seuratta tekemään itselleen kysymyksen, kumpi oli loppujen lopuksi voimakkaampi tekijä, talousmies vai humanisti. Vastaisin epäroimatta: hän oli humanisti, jonka voima oli tervettä, maanläheistä ja käytännöllistä. Hänen humanisminsa ei ollut teoreettista, vaan toisen ihmisen lämmintä ymmärtämistä, inhimillistä ilman

omanarvon korostamista, itsestään selvää mutta ei sovinnasta.

Niin tärkeää ja välttämätöntä kuin yhteiskunnan palveleminen taloudellisella sektorilla on ollutkin, katsoisin Santeri Ollikaisen antaneen eniten omaa itseään sakkolalaisille kokonaan toisella alalla.

Oli selvää, että voimakkaasti kehittyvä ns.liike Sakkolassa kiinnosti miestä, joka tunsu voimakasta vetoa itsensä jatkuvaan kehittämiseen. Koko ns.liike, mutta erikoisesti Petäjärven ns. on paljosta kiitollinen ystävälleen siitä mitä hän on sen hyväksi tehnyt. Ns.-liikkeessä hänestä kehittyi hyvä puhuja, joka turhia eleitä kaihtaen toi julki sen, mitä katsoi oikeaksi. Hyvänä näyttelijänä hänen osuutensa oli ratkaiseva ns.toiminnan eräässä keskeisessä toimintamuodossa.

1944 siirtyi Santeri Ollikainen uudelle kotiseudulleen tänne Lempäälään, mutta täälläkin hän joutuu palvelemaan vielä monissa tehtävissä. Kunnanvaltuusto ja Lempäälän Seudun Osuuskassa käytti useita vuosia hyväkseen hänen suurta asiantuntemustaan.

Erittäin merkittävä ja suorastaan ainutlaatuinen on Santeri Ollikaisen työ sakkolalaisen kansanperinteen tallettajana. Suvannon-Seudun päätoimittajan tehtävässä hänelle avautui mahdollisuus saada suullinen perimätieto painettuna säilymään tulevien polvien käytettäväksi ja kansanperinteen tutkijoiden arvokkaaksi tutkimusaineistoksi.

Edellämäinittesmallani työllä on Santeri Ollikainen tehnyt karjalaisuudelle ja erikoisesti sakkolalaisuudelle korvaamattoman palveluksen, jonka todellinen arvo ymmärretään vasta paljon meidän aikamme jälkeen. Rikkaan ja monitahoisin elämäntyön tehnyt mies on poissa. Hänen aikaansaavutus-

tensa hahmoittaminen jää pakostakin hajanaiseksi. Mikään inhimillinen ei ollut hänelle vierasta, ja näin muodostui laaja ja näköaloja avaava työsa, jonka jokainen osa vaatisi oman yksityiskohtaisen tarkastelun ja arvioinnin.

Santeri Ollikainen oli saanut elämältä huomenlahjaksi paljon henkisiä voimavaroja, jotka hän aina asetti lähimmäistensä ja kotiseutunsa käytettäväksi.

Jos meillä olisi enemmän nyt poismenneen ystävämme kaltaisia ihmisiä, niin tämän päivän maailma olisi parempien ja onnellisempien ihmisten maailma.

Ihmisen osa

Elämänlanka kerran katkeaa.

Ihminen siirtyy yli ajan rajan.

Vain usko, toivo, sieltä kajastaa ja suuri armo kaiken Pelastajan.

Näin kulkee sinne meistä jokainen.

Kun tiimalasistamme

loppuu hiekka kerran.

On silloin tyhjä, yksin ihminen,

joutuessaan luokse Suuren Herran.

Ei auta suru, tulva kyynelien.

On turhaa tunteittemme polttavuus.

Niin pieniä on huolet ihmisten.

Kun edessä on ero — ikuisuus.

Iivari Karpanmäki

Hajamuistoja Sakkolan papeista

— Minä muistan Sakkolasta kahdeksan pappia Aschanista alkaen, kertoi vanha emäntä Helena Salmela, joka on kotoisin Sakkolan Karholasta ja on elänyt lapsuutensa ja nuoruutensa pappilan torpparina.

Emäntä Salmela on täyttänyt seitsemänkymmentäkuusi vuotta ja viettää nyt vanhuutensa päiviä polkiensa luona Ruovedellä. Käytimme tilaisuutta hyväksemme ja utelimme hänen lapsuus- ja nuoruusmuistojaan Sakkolan papeista.

— Minkälaista oli olla pappilan torpparina?

— Eipä se taitanut olla sen kummempaa kuin muillakaan torppareilla siihen aikaan. Ropottia (=päivätöitä) piti tehdä meilläkin kuusikymmentä jalka- ja kuusikymmentä hevospäivää vuodessa. Jos ei mennyt työhön kun käsky tuli niin oli hääto edessä. Mekin saimme häätoiskäskyn ja jouluksi — se oli vanhan Aschanin aikana — olin silloin niin pieni etten muista asiaa sen tarkemmin. Isäni kävi

etsimässä maatilaa Haitermaasta, mutta ei saanut mieleistään. Sitteen saatiin papin kanssa aikaan uusi sopimus ja hääto peruutettiin.

— Minkälaisia nämä papit olivat naapureina ja ihmisinä?

— Enimmäkseen oikein hyviä. Kun jouduimme olemaan siellä niin paljon työssä niin olimme melkein kuin saman perheen jäseniä. Minä kävin kaikkien pappien hautaisissa. Aschanin jälkeen tuli Sakkolan rovastiksi sotarovasti Puupponen. Minäkin aloin jo siihen aikaan tehdä päivätöitä. Olin silloin neljätoistavuotinen, mutta kun oli isokokoinen niin jouduin haravoimaan heiniä pappilan pellolle. 1904 menin rippikouluun ja näihin aikoihin jouduin syksyllä puimaan ahoksia pappilan riihesä. Kerrankin olin puimassa kokonaisen viikon yhtämittaa. Sitteen tuli adventtilauantai ja kirkossa olivat kuoroharjoitukset ja minun olisi pitänyt mennä sinäkin päivänä riihelle. Rupesin itke-

mään ja sanoin että pitääkö minun tänäkin päivänä mennä puimaan etten pääse kuoroharjoituksiin. Niin sitten luvattiin se päivä vapaaksi. Kerran lähdimme äidin kera ruista niittämään kellojalkojen lähelle pappilan pellolle. Aloimme aamulla ja kello kahden aikaan oli meillä kahden päivän urakka tehty. Äitini piti joutua iltatöille lehmä hoitamaan joten koetimme tehdä ahkerasti. Päivän urakka oli kuusikymmentä viisikkoa.

Kerran tuli rovasti Puupponen meille jotakin asiaa toimittamaan kun olimme syömässä. Meillä oli paistettu pannussa sianlihaa ja siihen kastettiin perunaa tikulla. ”Täällä eletään niin herkullisesti”, sanoi rovasti tämän nähdesään.

— Minkälaisia muistoja teillä on pastori Vikmannista?

— Saarnaajana oli pastori Vikman kokonaan omaa luokkaansa. Hän oli Sakkolassa kolmekymmentäkuusi vuotta ja tuns kaikki seu-

Soini Karjalainen:

SYNNYINSEUDUN KUVA

Ihminen ei voi säätää luonnonlakeja, ei muuttaa tuulen suuntaa, ei loihtia talvesta kesää eikä sateesta poutaa tai päinvastoin. Hänen on alistuttava ja mukaututtava niihin luonnon vaatimuksiin, mitkä milläkin seudulla vallitsevat. Niinpä asuinseutu muo-
vaa hänet vähitellen kaltaiseksi, ei yksinomaan voimateki-

jöillään, vaan paljon myös herkillä siveltimenvedoillaan ja taikakeinoillaan. Nuo tekijät herättävät ihmisessä kiintymyksen kotiseutuun. Ne synnyttävät hänen mieleensä kuvia näkemistään maisemista, joita hän ei voi koko elämänsä aikana unohtaa. Kaikki nuo ovat luonnovoimien myllerrystä, ne jauhavat ajattomasti omaa tahtiaan emmekä kykene niiden vaikutusta estämään.

rakuntalaiset monessa polvessa. Pastori Vikman kastoi minut sekä vihki avioliittoon.

Vuonna 1909 muistaakseni tuli Elenius Sakkolan rovastiksi ja hänen aikaan päättyivät nuo päivätyöt. Elenius oli myös hyvä pappi, mutta hänen saarnansa vain tahtoivat kestää liian kauan, kaksi tuntia ja ylikin. Monetkaan eivät jaksaneet silloin olla kirkossa loppuun saakka.

Hyvän saarnaajana on jäänyt myös mieleeni erikoisesti rovasti Silvennoinen. Hän oli saanut pitäjäläisten suuren kunnioituksen myös ihmisenä. Hän teki ahkerasti ruumiillista työtä eikä pelännyt tarttua likaisiin töihin. Kerran tuli eräs nuori pari pyytämään kuulutusta. Rovasti hääri pappilan pihalla porilaisen moottorin kimpussa rasvaisena ja likaisena. Nuori pari ei häntä tuntenut ja sulhanen kysyi että lie neeköhän rovasti kotona. ”Mennäköä vain sinne kansliaan, kyllä se pian tulee”, vastasi Silvennoinen ja lähti kiireesti puhdistautumaan ja muuttamaan toisia vaatteita ylleen.

Silvennoinen muutti Sakkolasta Kirvuun. Kun hän piti lähtösaarnaansa niin tuskin oli Sakkolan

kirkossa silloin yhtään kuivaa silmää. Niin vaikuttava oli hänen saarnansa. Hän kutsui meidät vielä pappilaan lähtökahville. Kaikki tavarat oli jo pakattu ja osaksi viety poisikin. Kaikille ei riittänyt kuppejakaan, mutta kahvi juotiin kuitenkin. ”Sano nyt, Salmelan emäntä, mitä me laulamme nyt lopuksi?” kysyi rovasti. ”Rienä riemuin eespäin vaan”, esitin. ”Kylläpä osait valita oikein mielihäuluni”.

Rovasti Silvennoinen olikin oikeastaan viimeinen kirkkoherra vanhassa Sakkolassa, sillä kun Joonas Laurila tuli virkaansa joulukuussa 1939 oli jo sota käynnissä ja suurin osa seurakuntalaisia oli jo joutunut evakkoteille.

Kun muutaman vuoden kuluttua saimme palata takaisin, oli kirkko poltettu ja sodan hävitys oli käynyt yli kaiken. Entinen Sakkola oli jäänyt muistojen joukkoon.

Lunastettu kirjoituskilpailusta

ta enemmän kuitenkin särkymättömiä luonnon asetelmia ja ihmiskäden hyviä töitä. Tuskin olemme vielä montakaan piirtoa tuosta kuvastamme kadottaneet. Se näyttää selvältä kuin eilinen päivä. Vai eikö jokainen muistaisi kahta rantaviivaa, jotka kilometrien tai kahden etäisyydellä seurailivat loivin kaartein toisiaan, alkaen kohisevasta Kiviniemen koskesta ja päättyen vuolaammin virtaavaan Taipaleen jokeen. Siinä rantaviivojen välissä kimalteli kuvamme valtavyylä, hitaasti kiiruhtava Suvanto, joka saatteli Sisä-Suomen vesiä merten suureen syliin. Sen muotoja ovat ihmiskädet aikanaan paljon muuttaneet. Eikä voida sanoa, menettikö se niissä vaiheissa kauneuttaan vai saiko sitä lisää. Se säilytti kuitenkin keskeisen asemansa seutukunnan maisemassa.

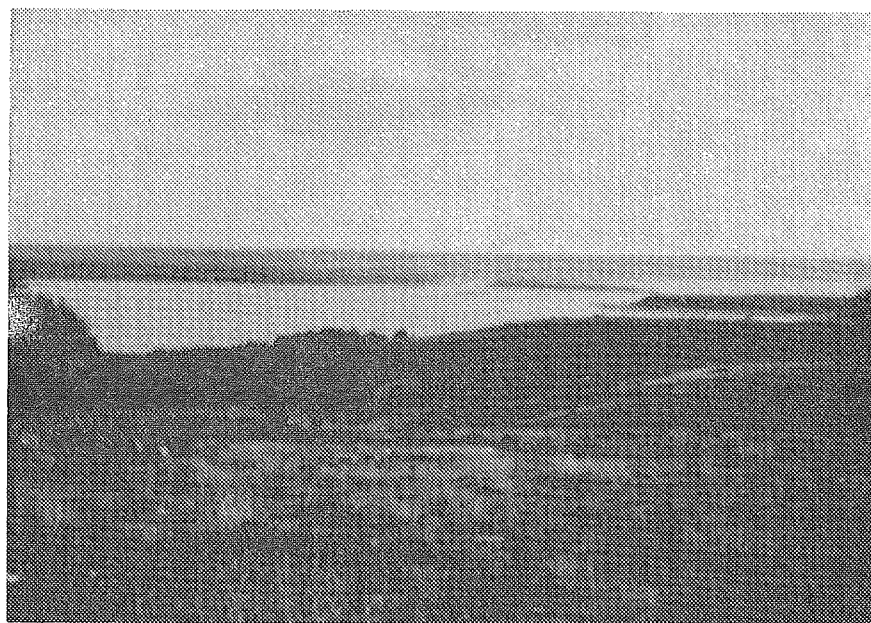
Jos katselimme Suvannon yli avariuvaan maisemaa rannalta tai toiselta, näimme edessämme kuin suuren maalauksen seinällä, josta ainakaan kesällä ei puuttunut värien loistoa ja asetelmien runsautta. Sen jäljentäminen olisi ollut vaikeata kenelle tahansa. Kummaltakin rantaviivalta kohosi ensin esille paikoin kapeampi, paikoin leveämpi kaistale lietemaata, se oli entistä Suvannon pohjaa. Siitä edelleen luontui nähtävämme varsinainen rantatörmä, joka oli monista kohdistaan aikojen kuluessa kevätpurojen ja suurempienkin jokien katkomaa. Rantapenger eteni milloin jyrkemmin milloin loivemmin pois rannan läheisyydestä. Purojen ja jokien uomat muodostelivat jyrkkärantaisia ja mutkittelevia laaksoja läheiseen maastoon. Lietemalle ja

rantapengerille, sekä laaksojen loivemmille rinteille aukeni pelto-maita ja kyliä. Jyrkemmät rinteet ja harjanteet olivat metsien peitossa. Peltojen reunamilla ja laaksojen pohjilla kukkivat keväisin tuomet ja pihlajat. Sinne muodostivat joskus metsiköitään pähkinäpuut, jalavat ja lehmukset. Joillakin paikoin järvenranta kohosi korkeuksiin hiekkaisena rinteinä leviten kauempana kuivaksi kangasmetsäksi. Joitakin yksinäisiä järviä ja lampia esiintyi siellä täällä kauempana maastossa. Näiden välimailla maa oli hyvinkin vaihtelevaa, oli synkkiä metsäisiä rotkoja ja korkeita harjanteita. Veteliä suo- ja rämemaita oli ojit-tamalla kuivatettu.

Vanhat kalmistot kertoivat sanna-toman viestinsä tuhansien vuosien takaiselta ajalta.

Jokapäiväisen leivän hankkiminen vaati paljon työtä. Siitä kantoi-vat vastuuta jokainen nainen ja mies, sekä hevonen ja aura.

Vaikka talot sillä seudulla olivat enimmäkseen pieniä ja harmaita, niin niiden seinien sisälle mahtui uskomattoman paljon kiintymystä kotiseutuun ja viihtyisyyttä sekä

Kuva Suvannon keskijuoksulta.

ystävällisyyttä oudollekin kulkijalle. Sieltä löytyi myös rohkeutta ja uhrimieltä vaaran sitä seutua uhatessa.

Tämä kertomus on vain kalpea viittaus siitä, mitä kaikkea tuo seutu yksityiskohtaisemmin selvitettynä saattoi sisältää ja mitä kaikkea se on asukkaalleen merkinnyt. Siitä voivat kertoa vil-

pittömän totuuden vain sen seudun rannat ja kukkulat. Ne voisivat kertoa totuuden siitä, mistä on lähtöisin se sitkeys ja lujuus, se uurastuksen into, joka on sen entiset asukkaat uusilla asuin-joillaan johtanut pahojen päivien ylitse vaivalloiselta polulta sel-vemmälle tielle, josta nyt on hel-pompi jatkaa eteenpäin.

VÄINÖ KEKKI:

Haparaisten Nuorisoseura 1904 - 1964

VAIHEITA OMAN KURKIHIRREN ALLA

Se oli onnen ja riemun aikaa kun Haparaisten nuorisoseura sai oman talonsa Rapamäen rinteelle.

Seuran toiminta oli jo silloin aika vilkasta joskaan ei kovin monipuolista. Jäsen- eli perheiltamia pidettiin vain kerran kuussa, talvi- ja kesäjuhlat hiihto- ja urheilukil-pailuineen, joka vuosi sekä noin kolme yleistä iltamaa, lisäksi äi-

tienväilyitä yhdessä kansakoululais-ten, marttojen ja nuorten kristilli-sen yhdistyksen kanssa ym. ajan-kohtaisia tilaisuuksia.

Tämän muun toiminnan ohella heräsi nuorissa miehissä ajatus urheilu- ja pallokentän rakentami-sesta seuran tontille, mikä työ oli-kin helposti toteutettavissa, sillä tontti oli tasainen hiekkaurmikko,

mistä vain muutamia kantoja pois-tamalla ja kuoppia tasaamalla saatiin pallokenttä käyttökelpoi-seen kuntoon. Vähitellen tasat-tiin juoksurata ja kunnostettiin hyppy- ja heittopaikat ja niin saa-tiin seuralle sen ajan vaatimuksia vastaava tyydyttävässä kunnossa oleva urheilukenttäkin, mikä työ oli kaikki tehty talkoovoimin.

Näytelmäharrastus oli voimak-kain työmuoto, mikä veti enimmä-nuorisoa puoleensa, eikä kiitollisesta yleisöstäkään tuntunut olevan puutetta. Ensimmäinen koko illan näytelmä, minkä seuralaiset esitti-vät omassa talossaan oli Martti Vuoren kirjoittama kolmiosainen kansannäytelmä "Savon sydämes-sä". Se sai suurta suosioa osak-seen niin näyttelemisen kuin la-vastuksenkin suhteen, sillä seura oli onnistunut saamaan myös uudet kulissit, mitkä siihen aikaan olivat harvinaisia syrjäisellä maa-seudulla. Näytelmäharrastus jat-kuin viereänä vuodesta toiseen. Koko illan näytelmien lisäksi näy-teltiin paljon myös pikkunäytelmiä, joita esitettiin ohjelmallisten iltamien yhteydessä, niinpä seuralai-set esittivätkin neljä jopa viisikin näytelmää vuodessa. Koko illan näytelmistä on jäänyt mieleeni edellämainitun lisäksi "Murtovar-kaus", "Esa Pöllökorpi", "Kolmen Jussin naimahommat", "Tukki-joella", "Onnen veräjä", "Murto-vaaralaiset", "Leikistä tuli tosi" ja "Kaikki naimisiin". Muutamiin näihin esitettuihin näytelmiin seu-ralaiset olivat saaneet jo ammatti-ohjausta.

Hyvin yleisiä näihin aikoihin olivat vierailuilmat, mitä siihen aikaan sanottiin rekiretkiksi, kos-ka ne yleisimmin järjestettiin tal-visin ja hevoskyydillä, vasta vä-hän ennen talvisotaa alettiin käyt-tää linja-autoja kulkuvälineinä. Retket ulottuivat pitäjän rajojen ulkopuolellekin ja vastavierailloi-ta kävi seuralla runsaasti.

Seuran liikuntakasvatusharrastus on peräisin 1930 jälkeisiltä vuo-silta. Tähän toimintamuotoon an-toi alkusysäyksen Etelä-Karjalan Nuorisoseuran järjestämät kurssit. Naisvoimistelu ja kansantanhuryh-miä ohjaili aluksi opettajatar Ris-tolainen, miesvoimistelua kursseilla olleet pojat ja myöhemmin opetta-ja E. Merjamo. Nämä edellämai-

nitut opettajat olivat ne henkilöt, jotka antoivat alun seuran opinto-kerhotoiminnalle.

Näissä merkeissä vierähti aika eteenpäin. Tulevaisuus tuntui valo-isalta. Aatteen lippu liehui kor-kealla sangen elämänhaluisen nu-orisojoukon seisoessa sen ympärillä.

Mutta sitten tapahtui jotakin odottamatonta ja julmaa. Oli syk-sy 1939, idän taivas salamoit, vai-novalkeat leimusivat, syttyi sota. Asekuntoiset miehet ja nuorukai-set kutsuttiin maanpuolustustehtä-viin. Heitä seurasi vapaaehtoisina naisia, neitosia, jopa monia koulu-polkiakin. Kukaan heistä ei ha-lunnut sotaa, mutta kaikki he ra-kastivat kotiaan ja kotiseutuaan. Siksi he halusivat tehdä kaik-kensa sen suojelemiseksi ja varje-lemiseksi. Vanhukset ja lapset saivat lähteä muun karjalaisen heimon mukana sydän-Suomen mailta turvaa ja suojaa hakemaan.

Sota päättyi kohtalokkain seu-rauksin. Vieras käsi riisti kylän asukkailta kaiken sen, mikä oli heille rakkainta ja kalleinta. Näin oli Haparaisten kylän asukkaat monien muiden Karjalan kylien asukkaiden mukana karkoitettu kotiseudultaan. Näin oli myös aatteellisen työn juuret revitty irti siitä maaperästä, missä ne olivat jo lähes neljä vuosikymmentä kas-vaneet ja juurtuneet.

SOTIEN AIKAISTA TOIMINTAA

On hyvin ymmärrettävää, että sotien aikana Haparaisten nuoriso-seuran toiminta jäi hyvin vähäi-seksi. Talvisodan aikana ei mi-tään yleisiä kokoontumistilaisuuksia seuralla ollut, vain seuran jä-senet keskuudessaan hoitivat juok-sevat asiat kun ensin lehtien väli-tyksellä oli saatu yhteydet ja osoitteet. Näistä tehtävistä huo-lehtivat seuran perustajajäsenet Aapro Viskari ja Juho Turkinen.

Nämä miehet hoitivat myös myö-hemmässä vaiheessa seuran kor-vausanomukset seuran luovutetulle alueelle jääneestä omaisuudesta.

Jatkosodan aikana alkoi seuran toiminta hiljalleen elpyä. Kun Sakkola syyskuussa v. 1941 uudel-leen vallattiin, alkoi kylän asuk-kaita jälleen palata kotiseudulleen. Ja ilolla voitiin todeta nuorisoseu-ran talon säästyneen sodan tuhol-ta. Tästä olikin seurauksena seu-ratoiminnan pikainen elpyminen. Sillä 12 p:nä heinäkuuta 1942 oli seuran yleinen kokous, jossa yksi-mielisesti päätettiin ruveta seuran toimintaa jatkamaan, lähinnä nais-puolisin voimin vanhemman mies-polven tukiessa heidän työtään, nuorempien ollessa siellä jossakin. Keskusseura aloitti myös työnsä paikallisseuroissa lähinnä juuri ohjaajien välityksellä. Tästä työ-muodosta pääsi myös Haparaisten nuorisoseura osalliseksi ja työn tu-loksena voitiin todeta kansantän-hu- ja naisvoimisteluharrastuksen alkavan kulkea eteenpäin. Vähitellen alettiin harjoitella myös näytelmiä ja järjestellä yleisiä iltamiakin. Suurta tukea seuralaiset saivat työssään kylän silloi-selta kansakoulunopettajalta Ville Karilaiselta. Näin alkoi seuran toiminta osoittaa elpymistä. Tulevaisuus tuntui valoisalta, huolimatta siitä, mitä ympäristössä tapah-tui tai oli tapahtunut. Näin jat-kui aina vuoteen 1944. Silloin saatettiin todeta sodan uhkan uudelleen lähestyvän. Levotto-muuden tunne sai voimakkaan ja-lansijan kylän asukkaiden kes-kuudessa. Armoton totuus paljas-tui juuri kesän kauneimmillaan ollessa, sillä kesäkuussa alkoi venäläisten suurhyökkäys Karjalan kannaksella. Rajaseudun väki sai toistamiseen jättää kotiseutunsa, heidän mukanaan myös Haparais-ten kylän asukkaat.

Rakas kotiseutu. Vielä näin vuo-sienkin jälkeen tulee mieleen ajatus,

olitko sinä sittenkin toisen omaa, olivatko toisten jalat tutummat kulkemaan pihapolkujamme, olivatko toisten kädet ahkerimmat kyntämään peltojamme, hyväilivätkö toisten katseet hellemmin kauneuttasi, kotiseutuni, kuuluitko sinä toisille? Ei, niin ei ole voinut olla. Sinä kuuluit meille, Isämme ovat sinut meille raivanneet ja rakentaneet, Sinä olit meidän. Vieras riisti sinut meiltä väkivalloin, voimakkaamman oikeudella. Luoja yksin tietää miksi. Hänen on armo — Hänen on tuomio.

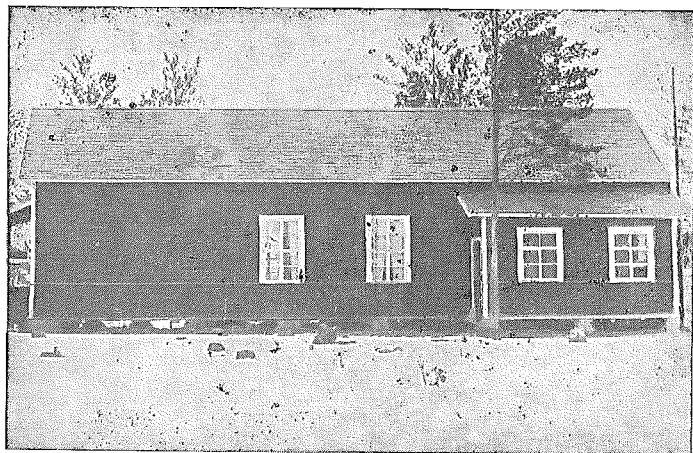
SODAN UHRIT

Raskaat ovat olleet ne lunnaat, jotka Haparaisten nuorisoseurakin sai kahden viimeisen sodan aikana riveistään antaa. Ei riittänyt sodan uhriksi rakkaan kotiseudun menetys. Sillä paljon parhaassa nuoruudessa viheriövää elämää korjasi sota mukanaan. Ja osa heistä sai vuodattaa verensä kotikylänsä tanhuville kuuluisissa Keljan taisteluissa.

Jo talvisodan ensipäivinä levisi suruviesti, että nuori, kolme kuu-kautta sitten seuran puheenjohtajaksi valitun alik. Sulo Koirasen maallisen vaelluksen oli sodan

kalpa katkaissut. Raskaana koski kotiseudultaan karkoitettuja äitiä ja isää sekä omaisia ja ystäviä tämä suruviesti. Se koski lapsuustovereita, aatesisaria ja -veljiä. Tuntui siltä kuin aattemme viheriöivästä puusta olisi armotta katkaistu latva ja elinvoima pursuaa taivaan tuuliin. Näin alkanut kohtalokas vaihe sai seuraavana uhri-naan kers. Vilho Kekin. Hän oli juuri yksi niistä, joka kaatui kotikylänsä aukeamille, jättäen pienet orvot kodittomiksi vaille rakastavan isän hellää huolenpitoa. Suruviestejä alkoi saapua yksi toisensa jälkeen. Armottomasti se tuntui koskettelevan Haparaisten nuorisoseuran johtoa, sillä myös silloinen seuran varapuheenjohtaja kers. Salomon Kallonen sai antaa kaikkensa rakastamansa kotiseudun puolesta. Ja tällaista jatkui aina talvisodan alkupäivistä aina jatkosodan niihin hetkiin asti viimeisiin sillä viimeisenä uhrina seura sai antaa rahastonhoitajan sa Eino Kermisen.

Vähäistä ja olematonta ei ollut myöskään näiden edellämäinittujen lisäksi niiden 22 muun sankarivainajan osuus Haparaisten nuorisoseurassa, sillä kaikki he olivat olleet mukana nuorisoseuratyötä tukemassa.

Haparaisten nuorisoseuran talo.

Heidän muistolle on omistanut seuraavat runosäkeet.

SANKARIVELJENI

Sinä, sankariveljeni, ihminen, olit lapsi ja nuori kerran. Sinä uurastit, toivoit ja unelmoit, kuljit johdossa elämän Herran.

Sinä, sankariveljeni, ihminen. Sinä raadoit itsesi hikeen. Sinä taistelit taistelun tuimimman ja poistit orjuuden ikeen.

Sinä, sankariveljeni, ihminen. Kerran seisomme rinta rinnan. Sinä siirryit pois — minä tänne jäin. Sinä maksoit vapauden hinnan.

Nyt on maasi vapaa vainoistasi sen kansalla toivo ja huomen. Kun kaiken maallensa pelasti, se olit sinä, sankariveljeni, mies Suomen.

UUSI VAIHE ALKAA

Edellä kuvattujen raskaiden uhrien ja suurten menetysten jälkeen häipyivät varmaan monien mielestä aatteet ja ihanteet. Uskottiin että, tämä oli karjalaisen nuorisoseuratyön loppu, mutta todellisuus näytti toisin. Sodan päättyessä haavat arpeentuivat, alkoi uusi vaihe karjalaisessa nuorisoseuratyössä uudessa ympäristössä uusin toivein.

Kohtalokas siirtolaisuuden polku oli kasvattanut karjalaiseen kansanheimoon voimakkaan kohtalon yhteyden, mikä kokosi heidät usein rakkaiden muistojen ympärille vaalimaan kotiseutunsa perinteitä. Näissä merkeissä kokoontui joukko Haparaisten kylän asukkaita Lempäälän Kuljussa Kukkolan pirtissä. Käytyjen keskustelujen tuloksena oli, että valistuksen vako, minkä edeltäjiemme vai-va oli luonut, aukaistaan uudelleen. Tämä tapahtui keväällä v.

1946. Jo samana vuonna seura osallistui Etelä-Karjalaiseen maakuntajuhlaan Hämeenlinnassa.

Keskusseuralta saatiin tarvittaessa ohjausta niin liikunnalliseen kuin henkiseenkin puoleen ja taas alkoi seuran toiminta jälleen elpyä. Vaatimattomissa olosuhteissa joutui taas seura aloittamaan vilkkaan ja monipuolisen toimintansa, tanhuten, voimistellen, järjestäen kokouksia ja kerhoja, jopa julkaisten seuralehteäkin "Haparan parhaat". Seuran ensimmäinen merkkikerho on myös näiltä ajoilta peräisin, v. 1951 ensimmäiset merkin suorittajat saivat Suomen Nuorison Liiton myöntämät kupa-riset nuorisoseuramerkit. Ja kaiken tämän lisäksi seuralaiset esitivätkin myös illan näytelmiä. Täytyy myöntää että juuri noina sodan jälkeisinä vuosina seura koho-

si saavutustensa huipulle. Sitä todistaa meille tänäkin päivänä talomme seinällä upeat kiertopalkinnot ominamme niin koko toiminta- kuin kansantanhukilpailuistakin. Tosin seuran toiminta olikin silloin vireää ja samalla arvostelun kestävä. Seura otti osaa niihin aikoihin monenlaisiin kilpailuihin, osallistuen Etelä-Karjalan Nuorisoseuran, Lempäälän kunnan nuorisotyölautakunnan ja Vuoksen-Muolaan nuorisoseura-piirin järjestämiin henkisiin kilpailuihin. Näin seura joutui kilpailemaan maa-, piiri- ja sijoituskuntansa paremmuudesta.

Erikoisesti jäi mieleeni näiltä kilpailuvuosilta Helsingissä Etelä-Karjalan maakuntajuhlan yhteydessä pidetty kansantanhukilpailu, missä joukkueemme Uhtuan katrilliin vauhdikkaalla esityksellään

valloitti koko karjalaisen juhlayleisön. Niinpä palkintolautakunta julistikin yksimielisesti joukkueemme maakuntansa parhaaksi. Tämän joukkueen kokoonpano oli seuraava: Aira Nuora, Aarre Leppänen, Väinö Leppänen, Helvi Pajari, Eino Viskari, Elli Hynnä, Esko Kallonen ja Aune Viskari.

Palkintolautakunta lausui samalla ihmetyksensä, missä nämä kodittomat karjalaiset nuoret ovat taitonsa hankkineet, sillä olemme kuulleet heidän harjoituspaikkansa olleen vain vaatimattoman naves-tanparven.

Tämä oli innostamassa nuoria uusiin yrityksiin. Mutta tämä oli kuin kehoitushuuto vanhemmalle polvelle, sillä juuri näihin aikoihin alettiin viedä oman talon hanketta tarmokkaasti eteenpäin. —

Jatkuu.

Sakkolaisten nuorisoseurojen vuosikokouksia

PETÄJÄRVEN NUORISOSEURAN

vuosikokous pidettiin Vesilahdella Kauko Virolaisella 6. 10. Talon isäntä ja seuran esimies toivotti kokouksen osanottajat tervetulleiksi ja kuvaili päättyneen vuoden toimintaa, erikoisesti onnistuneita Petäjärven kyläjuhlia. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin avaaja ja sihteeriksi Laina Nuora. Hyväksyttiin seuran vuosikertomus ja tilinpäätös. Esimieheksi valittiin edelleen Kauko Virolainen ja johtokuntaan Laina Nuora, Väinö Virolainen, Viljo Purontaa ja Viljo Kurikka. Alkavaan työohjelmaan hyväksyttiin hiihto-, yleisurheilu- ja suunnistuskilpailuja, jouluyhdistyksiä sekä retki karjalaisen nuorisoseuratyön 75-vuotisjuhlaan Helsinkiin 29—30. 5. -65. Edustajiksi liiton ja piirin vuosikokouksiin va-

littiin Kauko Virolainen, Laina Nuora, Lyyli Virolainen ja Matti Nuora. Tilintarkastajiksi valittiin Nestori Silvasti ja Viljam Suikkanen sekä Karjalan Aamun asiamieheksi Aarne Kurikka. Toiminnanjohtaja Martti Sintonen selvitteli kokouksessa karjalaisen nuorisoseuratyön tämän päivän tehtäviä alkavan juhluvuoden suunnitelmia. Talon emännät ilahduttivat osanottajia kahvilla ja paistamillaan piirakoilla.

YLÄ-SUVANNON NUORISOSEURAN

vuosikokous pidettiin Lempäälän Kelhossa Vänö Pekkasella 8. 10. Seuran esimies Yrjö Pekkanen suoritti kokouksen avauksen ja valittiin hänet puheenjohtajaksi sekä sihteeriksi Eila Pekkanen. Pu-

heenjohtaja esitti vuosikertomuksen, mikä keskustelun jälkeen hyväksyttiin. Tilien esittäminen ja hyväksyminen jäi seuraavaan kokoukseen. Esimieheksi valittiin edelleen Yrjö Pekkanen, erovuoroiset johtokunnan jäsenet Seija Henttinen, Pauli Etuaho, Ilona Kuisma ja Pertti Etuaho valittiin uudelleen. Tilintarkastajiksi valittiin Eemil Kuisma ja Seija Kuisma, varalle Mauno Kuisma ja Lauri Pitkänen. Alkaneen vuoden työohjelmaan hyväksyttiin mm. kansantanhukerho, pyydetään liitolta kansantanhukurssi. Seura osallistuu myös kunnan järjestämille kursseille. Jäsenmaksu on 1 marka. Vuoksen-Muolaan ns-piirin kokoukseen valittiin Yrjö Pekkanen ja Martti Kinnari. Karjalan Aamun ja Nuorten Sanomien asiamieheksi Pertti Etuaho. Liiton edustajana

kokouksessa oli Helmi Uosukainen selostaen juhluvuoden tavoitteita ja ajankohtaisia kysymyksiä karjalaisessa nuorisoseuratyössä. Johtokunta valitsi varapuheenjohtajaksi Martti Kinnarin, sihteeriksi Eila Pekkasen ja rahastonhoitajaksi Pauli Etuahan.

HAPARAISTEN NUORISOSEURAN VUOSIKOKOUS

pidettiin seuran omassa talossa Lempäälän Kuljussa. Kokouksen puheenjohtajana toimi Matti Hopponen ja sihteerinä Maritta Pajari. Hyväksyttiin vuosikertomus ja tilit. Vuoden toiminnassa huomattavin tapaus oli seuran 60-vuotisjuhlan viettäminen. Seuran Kalevan Nuoret ja tanhuryhmä ovat toimineet vilkkaasti. Esimieheksi valittiin edelleen kauppias Matti Hopponen ja johtokuntaan Seemi Nuora, Väinö Kekki, Kalevi Kallonen ja Kalle Eloranta, sekä varajäseniksi Eeva Käppi ja Kyösti Pajari. Työohjelmaan hyväksyttiin raittius-, jouluihin, juhannus- ja kesäjuhlien järjestäminen, näytelmä-, opintokerho-, tanhu- ja Kalevan Nuorten toimikunnat. Seuran talossa suoritetaan ulkomaalaus. Tilintarkastajiksi valittiin Juho Pajari ja Nikolai Suikkanen sekä edustajiksi liiton vuosikokoukseen Matti Hopponen, Maritta Pajari ja Kalevi Kallonen. Seura järjestää retken ja osallistuu ohjelman suorituksiin karjalaisten nuorisoseurojen 75-vuotisjuhlaan Helsingissä. Toiminnanjohtaja Sintonen puhui nuorisoseurojen ajankohtaisista tehtävistä ja tulevasta juhluvuodesta karjalaisessa kansansivistystyössä.

KIVINIEMEN NUORISOSEURAN VUOSIKOKOUS

pidettiin Viialassa Toivo Männiköllä 28. 9. Kokouksen alussa seuran esimies Iivari Karpanmäki kohdisti sanansa talon emännälle

— Kuka teistä haluaa puukenkää? Viitatkoon. Kengät pitää hakea Sipilänmäeltä. Kysyi opettaja erään tunnin alussa kansakoulussa. Vain kahden pojan käsi nousi. Mutta kun opettaja sitten sanoi, että sinne sai lähteä heti niin

ja isännälle, jotka viettivät hopeahääpäiväänsä. Sitten kunnioitettiin hetken hiljaisuudella vuoden aikana kuoleman kautta poistuneiden jäsenten muistoa. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin avaaja ja sihteeriksi Olavi Partanen. Vuosi- ja tilikertomukset hyväksyttiin. Esimieheksi valittiin edelleen Iivari Karpanmäki. Myös johtokunnan erovuoroiset jäsenet valittiin uudelleen. Edesmenneen varapuheenjohtaja Viljo Heinon tilalle valittiin johtokuntaan Ester Heino. Seuralle valittiin myös urheilu- ja raittiusseurakunnat. Ensi vuoden työohjelmassa päätettiin jatkaa kotiseutukerhon toimintaa. Ensi kesänä järjestetään Kiviniemi juhla myöhemmin päätettävänä aikana joko Lempäälässä tai Viialassa. Tilintarkastajiksi valittiin Väinö Lius ja Juho Kauuranen. Edustajiksi Eteläkarjalaisen Nuorisoseurojen Liiton vuosikokoukseen valittiin Väinö Vuorinen ja Toivo Männikkö. Keskuseuran edustajana Helmi Uosukainen selosti ensi kesänä vietettävän karjalaisen nuorisoseuratyön 75-vuotisjuhlan järjestelyä ja tämän asian yhteydessä olevia kysymyksiä. Johtokunta valitsi kokouksessaan seuran varapuheenjohtajaksi Väinö Vuorisen ja sihteeriksi Olavi Partasen ja rahastonhoitajaksi Toivo Männikön.

Lähetettiin tappamaan Niippaa

useammankin pojan käsi alkoi viittoa. Se oli jo kuitenkin myöhäistä.

— Kun menette sinne niin kysykää Niippaa, hän sanoi kirjojaan kokoaville pojille. Niippa tietää tämän puukenkäasian.

Toiset oppilaat katsoivat kateellisina kaverusten lähtöä. Kyllä niitä nyt onnistui, tuntuivat heidän katseensa puhuvan.

— Niillähän on aivan hyvät nuorvanhat kengätkin, uskalsi eräs roveva tyttöoppilas supattaa vierustoverilleen, mutta niin lujalla äänellä, että toisetkin kuulivat. Hänen ei tarvinnut pelätä poikien kostoa. Mutta opettaja valensi supinan ja pojat pääsivät lähtemään.

— Saatte mennä koteihinne kun sieltä palaatte, sanoi opettaja pojille, jotka jo olivat hyvää vauhtia menossa, kuin peläten, että heidän kutsutaan takaisin ja että heidän puukenkänsä saanti evätään.

Päästyään ulos ja matkaan, poikia nauratti.

— Näitkö niiden ilmeitä? Kysyi nuorempi.

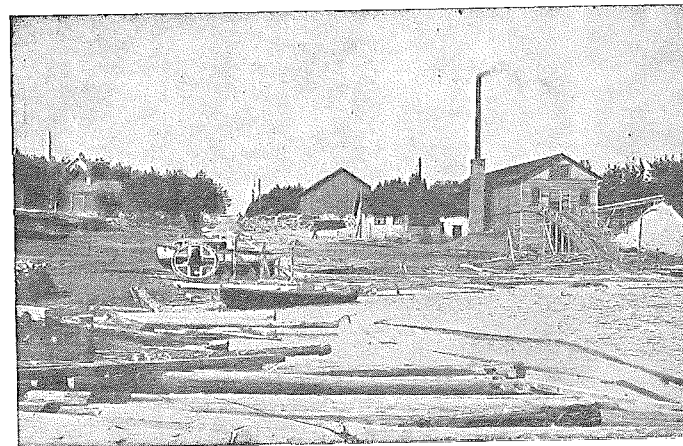
Näin, mutta älä huomenna leuhki niille liikaa, antavat sinulle taas selkään niinkuin ennenkin kun et ole malttanut pitää suutasi pienemmällä.

— Kyllä niitä keljutti, jatkoi nuorempi antamalla vanhemman toverinsa neuvon mennä ohi korviensa.

— Olisivathan he ajoissa voineet viitata hekin, eihän me kielletty niitä.

— Ei.

Ja pojat pääsivätkin aikaa myöten tavoitteeseensa. Monta muuta asiaa pohdittiin matkan aikana. Monta kiveä tienpinnasta lähti

Virkin sahan ranta. Tuttu paikka kaikille sakkolalaisille. Tämän sahan rannoilla kertomuksen pojat seikkailivat kun oltiin talvisodan jälkeen Sakkolassa.

vihaisen potkun saattamana ennenkuin pojat olivat perillä.

— — —

Eteisessä oiottiin vaatteita ja siistiädyttiin vähän muutenkin.

— Paitasi on noussut takaa housujen päälle, työnnä se takaisin, sanoi vanhempi.

— Miten minun hiukseni ovat?

— Kyllä ne välttävät.

— Esitä sinä sitten asia, kun mennään tuonne —

— Enkä esitä — esitä itse kun olet vanhempikin.

Koputtamatta pojat työntyivät soisälle huoneeseen, jossa lottapukuinen nainen jutteli sotilaan kanssa.

— Hyvää päivää.

— Päivää — mitä pojat lähtivät?

Sotilaskin kysyi samaa. Pojat tönivät ujustellen toisiaan, kun he olivat joutuneet keskipisteeseen lotan sotilaan kysyvästi tuijottaessa heitä. Vanhempi pojista supisee nuoremmalle että jos et puhu niin minä annan sinulle kotimatalla turpiin. Nuorempi hermostuu naisen kysyvää katsetta, joka vaatii vastausta tuossa tuokiossa sekä vanhemman toverinsa uhkausta. Siksi hän sanookin hätäisesti.

— Puukenkien tautta lähetettiin tappamaan Niippaa.

— Tapaamaan, korjaa vanhempi häveten toveriaan. Pojat vilkaisevat toisiaan ja voimatta mitään he purskahtavat nauramaan. Sotilas ja nainenkin nauravat. Sitten nainen kulkee seuraavan huoneen ovelle.

— Niippa hei, tulehan tänne. Täällä kaksi poikaa tuli puukenkien tautta tappamaan sinut.

Kutsuttu saapui oviaukkoon.

— Älkää hyvät pojat, saa ne kengät vähemmälläkin, hän sanoo nauruen. Tulkaahan tänne minun huoneeseeni.

Kun pojat kulkevat naisen ohi tekee nuoremman mieli irvistää tälle, mutta ei uskalla. Mitä vielä tekee, hän ajattelee.

— — —

— Mennään Virkin sahan kautta, sanoo vanhempi pojista. Ei sitä tiedä jos vaikka mitä sieltä löytyisi. Pojat olivat innoissaan ja hyvillä mielin. Puukenkä kieputeltiin nauhoista isossa ympyrässä pään päällä. Kaikki paikat tien varressa tutkitaan. Isompaa kiirettä ei enää ole kun asia on toimitettu.

— Hei, katso, oravia!

— Missä?

— Tuolla, niitä on kolme.

Pojat pyyhälvät juoksuun.

— Otetaan ne kiinni ennenkuin ne pääsevät tuonne puuhun.

Mutta oravat olivat nopeampia ja ovat jo puunlatvassa ennenkuin pojat ennättävät kunnolla puoliväliin. Puun juurella tehdään pikainen sotajuoni.

— Minä kiipeän puuhun, sanoo vanhempi. Yritä ottaa kiinni kun ne hyppäävät.

— Minä otan hatun kanssa ne jo ilmasta, intoilee nuorempi.

— Varo, ne voivat purra, kuului puiden oksilta. Oravat ovat aivan latvaoksilla, sinne ei voi kiivetä koska se on liian ohut.

— Ensimmäinen orava hyppää — hei, se on lento-orava. Katso, kun menee pitkälle. Sitten hyppää toinenkin. On turhaa yrittää niiden perään. Viimeinen pitää kynsin hampain itseään oksassa kiinni. Ei auto ravistelu, mutta kun puussa oleva riisuu kenkänsä ja heittää niin johan putoaa. Maassa oleva polka juoksee molemmiin käsin hattuaan pidellen kohti putoavaa oravaa ja juuri kun hän on saamaisillaan sen, hän putoaa. Putoaa ainakin kaksi metriä syvään betoniseen säiliöön. Hän putoaa polvilleen säiliön pohjalle ja lyö nenänsäkin pohjasta töröttävään putkeen. Polvet ja kasvot ovat veren peitossa. Itku ei ole kaukana.

— Ota se kiinni, kuuluu huuto puusta.

— Minä en pääse täältä pois, vastaa nuorempi itkunsekaisella äänellä — tule nostamaan.

— Missä sinä olet, huutaa puusta pois tullut, kun ei näe toveriaan.

— Täällä, tämä on joku sahan vesisäiliö ja minä putosin tänne kun katsoin ylöspäin juostessani oravan perään.

Vanhempi auttaa toverinsa pindestä.

— Ja juuri kun olin saamaisilani sen.

— Älä välitä. Huomenna on si-

EEMIL LEINONEN:

Muistelmia kannakselaisista parisniekoista ja Sakkolan porsaista

II

Miten alkoi sitten Sakkolan porsaiden vienti Pietariin? Tätä asiaa tiedustelin pari vuotta sitten mannan majoille siirtyneeltä Antti Simonp. Naskalilta. Hänen muistinsa ulottuu aina viime vuosisadan loppukymmenille. Näin hän kertoi: ”Eräänä keväätalvena viime vuosisadan lopulla, kun Sakkolan parisniekat veivät lihatavaraa Pietariin, alkoivat venäläiset liha-

nulla koulun kauneimmat ruvet poskissasi, ei ole toisilla esittää samanlaisia. Lähetään.

— Lähetään vaan. Ei puhuta muille näistä oravista mitään. Jos opettaja saa tietää niin tulee vielä arestia.

— — —

Seuraavana aamuna koulussa kysyy opettaja.

— No, teille kai annettiin sitten puukengät?

— Annettiin, vastaa etupenkissä istuva nuorempi poika istualtaan.

— Kun minä kysyn jotain niin oppilas nousee ylös.

— Annettiin, vastaa poika uudelleen ja kompuroi vaivalloisesti samaan.

— Mikä sinun jaloillasi on?

— Kaaduin vähän kun koettelin näitä uusia kenkiä. Poikaa naurattaa kuitenkin. — Tultiin tappamaan Niippaa — on koulun komeimmat ruvet polvissa. Onhan se vähän lystikästä. Hän kolauttaa reipaasti uudella puukengällä pulpettia kun pisteeksi kaikelle tapahtuneelle.

Yrjö Kurikka

kauppiaat kysellä heiltä, että eikö sieltä voisi saada myöskin porsaita. Niillä olisi täällä pääsiäisen edellä kova menekki ja kyllä niitä suuret hotellit ja ravintolat kysyvät jonkinverran ympäri vuoden. Porsaat piti olla lihavia, 6—8 kilon painoisia väriltään valkeita. Mustat ja kirjavat porsaat eivät kelpanneet. Nämä kun menivät teurasporsaisiksi hotelleihin. Siellä ne paistettiin kokonaisina ja tarjoiltiin pöytään myös kokonaisina.

Sakkolalaiset parisniekat alkoivat sitten viedä myös porsaita Pietariin. Tästä alkoi se kautta maan kuuluisaksi tulleen Sakkolan porsaan kehitys. (Tästä kerron jätännä).

Kun siinä Antti Naskalin kanssa keskustelimme näistä hänen entisistä Pietarin matkoistaan, niin emäntä Nakali kertoi kuinka hän nuorikkona teki Pietarin reissun, jota on mieluisa muistella vielä vuosikymmenien takaa. ”Kun mieheni venäläiset kauppatuttavat olivat kuulleet että hän oli äsken mennyt naimisiin, niin he pyysivät, että hän toisi nuorikkonsa kerran mukaansa Pietaria katsomaan. He lupasivat toimia isäntinä ja järjestää kahden vuorokauden vapaan yöspidon Pietarissa”.

Niinpä sitten, se taisi olla venäläisten pääsiäisviikolla, tämä silloin vielä nuori emäntä Naskali lähti miehensä mukana Pietaria katsomaan. Näin hän siitä matkastaan kertoi: ”Kun olimme saapuneet perille ja kuormassamme olleet tavarat oli luovutettu, pyydettiin meidät näiden kauppatut-

tavien koteihin. Siellä meidät otettiin vastaan verrattain sydämellisesti. Hevosemme otettiin talon miesten hoitoon. Päälysvaateemme riisuttiin ja teepöytä oli jo valmiiksi katettu monine leipälajeineen, leikkeleineen ja mitä moninaisimpine herkkuineen. Illaksi oli tilattu hienosta ravintolasta kuudelle hengelle päivällinen. Illalla lähdimme siis ravintolaan, kaksi pietarilaista lihakauppiasta rouvineen ja me, mieheni kanssa heidän vieraikseen. Ravintolasali oli niin hieno, että sen aikainen maalaisihminen melkein luuli tulleen taivaaseen. Musiikki soi ja tarjoilijat, jotka kaikki olivat miehiä, liikkuiivat niin hienoissa vormuissa, missä olivat kultaiset napitkin. Jos sellaisia poikia olisi siihen aikaan siellä maalla nähnyt, olisi heitä luultu vähintään keisarin pojiksi. Ja nämä kumartelivat meille niin kohteliaasti. Sitten se päivällinen. Ensin tuotiin erilaisia keveitä alkupaloja. Sitten tapahtui se ihme. Nyt kannettiin pöytäämme kokonainen — porsas. Se oli valkoinen ja nätti ja sillä oli sipulinheiniä suussa. ”Tämä on nyt se Sakkolan porsas”, sanoivat isäntämme. Ei näiltä päivällisiltä myöskään juomia puuttunut. Meille naisille tarjottiin viinejä ja liköörejä ja miehille vähän väkeväämpää. Mutta minä koetin olla niiden juomien suhteen varovainen, kun en ollut niihin tottunut. Mutta se paistettu Sakkolan porsas, se oli hyvää.

Olen pitkän elämäni varrella

syönyt monenlaisia päivällisiä, mutta tämä edelläkerrottu oli minulle sellainen elämys, jonka aina muistan, vaikka kuinka kauan eläisin. Seuraavana päivänä käytiin tutustumassa Pietariin toisen isäntistämme toimiessa oppaanamme. Kävimme Iisakin kirkossa. Katelimme talvipalatsia ja monia muita tuon miljoonakaupungin ihmeellisyyksiä”.

Monet Sakkolan parisniekat alkoivatkin viedä porsaita Pietariin. Tästä lienee saanut alkunsa, että Sakkolassa ensiksi kiinnitettiin huomiota myös porsaiden kasvatukseen.

Viime vuosisadan vaihteessa oli sikatalous Sakkolassakin vielä alkeellista ja kehittymätöntä. Ei ollut kunnollisia sikasuoja eikä ruokintaankaan kiinnitetty paljon huomiota. Kesällä saivat siat itse hankkia elatuksensa. Kylien kuja- ja maanteiden varret ja kylien läheisyydessä olleet ahot olivat sikojen laituria. Syksyllä vasta otettiin ne siat sisälle, jotka aloittiin teurastaa. Sikarotu oli vanhaa maataista, se oli karaistunut ja tottunut näihin alkeellisiin ja verrattain puutteellisiin oloihin. Se oli paksuvillaista, selässä oli erittäin vahvat harjakset, jotka olivat verrattain hyviä suutarin harjaksiksi ja harjojen raaka-aineiksi. Väri oli kyllä pääosaltaan valkoinen, mutta suuri prosentti oli myös mustan ja valkean kirjavaa ja jopa aivan mustiakin. Näitä mustia ja kirjavaa ei huolitettu Pietariin teurasporsaisiksi. Tämä laji ei myös kasvanut vallan suureksi. Saattoi olla että vuoden vanhana, parhaalla tavalla lihotetuna parhaat yksilöt tuskin antoivat 80 kg teuraspainon.

Noihin aikoihin ei vielä Sakkolassakaan porsaita joka talossa kasvatettu. Vain muutamia taloja josta kylässä pitivät porsivia emakoita. Porsaat myytiin tavallisesti naapureihin teurassioiksi kasvatet-

taviksi ja niinkuin on edellä kerrottu, eräinä määrättyinä aikoina Pietariin teurasporsaisiksi myytäviksi.

Tämän vuosisadan ensimmäinen kymmenluku vasta antoi, monestakin eri syystä johtuen, varsinaisen sysäyksen Sakkolan, niinkuin muidenkin Itä-Kannaksen kuntien sika- ja etenkin porsastalouden kehitykselle. Ensimmäinen tällainen tekijä oli huomattavan sahateollisuuden alkaminen Itä-Suomessa ja tämän johdosta Viipurin, Uuraan, Kohkan ja Haminan laajeneminen suuriksi sahatavaran vientisatamiksi. Näille seuduille muutti runsaasti työläisperheitä. Sen aikaisilla työläisperheillä oli tapana kasvattaa sika kesän aikana talven eväiksi. Vieläpä ne, jotka olivat saaneet lämpimän sikasuojan, kasvattivat toisen sian talvela. Siihen olikin hyvä tilaisuus kun ruuanjätteiden lisäksi sai kaupasta verrattain halpaa venäläistä jauhoa. Porsaiden kysyntä näille alueille kasvoi huomattavasti. Sakkolalaiset porsasparisniekat huomioivat heti nämä hyvät menekkimahdollisuudet. Mutta hyvistä porsaista oli puutetta. Kenellä niitä oli myydä, se sai tuotteistaan hyvän hinnan, keväällä 8—12 mk silloista rahaa. Tämä sai Sakkolan emännät ja isännät kiinnittämään huomionsa sikataloutensa parantamiseen.

Samaan aikaan pidettiin maassamme pari suurta, koko maan käsittävää maatalousnäyttelyä muistaakseni Kuopiossa ja Viipurissa. Näissä kävi myös muutamia Sakkolan isäntiä. Täällä heitä kiinnostivat erikoisesti näyttelyjen sikaosastot, erikoisesti isokokoiset, lyhytkärsäiset luppakorvaemakot. Selostuksissa mainittiin että laji on nopeakasvuinen ja rauhallinen, tuottaa isoja pahnueita porsaita, jotka se hoitaa hyvin.

Muistan kuinka isäni Kuopion näyttelystä palattuaan kertoi tästä

sika-asiasta ädilleni. Aitini innostui kuulemastaan heti ja sanoi: ”Medän on heti ensitilassa tilattava sellaista lajia olevat siitosporsaat ja hävitettävä entiset emakot pois, kun nämä ovat porsimaaikana niin vihaisiakin että ei uskalla luo mennä”. Meille tilattiinkin pari tällaisia porsaita, en enää muista mistä. Näiden porsaiden jälkeläisistä myytiin ympäristöön useamman vuoden ajan kaikki tyttöporsaat siitossioiksi. Samoihin aikoihin näitä saman lajin porsaita lienee tilattu muihinkin Sakkolan taloihin.

Nämä olivat niitä niin kautta maan kuuluisiksi tulneiden Sakkolan porsaiden ensivanhempia. Tämä laji säilyikin Sakkolassa ja läheisissä naapuripiirissä kauan melko puhtaana. Mutta joitakin vuosia ennen sotia se alkoi Sakkolassa sekaantua yörkshireen. Puhutaan tämä laji näytti säilyneen viimeksi Raudussa ja Valkjärvellä.

Sitten kun oli tällä tavalla saatu sikalaji paranemaan ja niinkuin jo edellä tuli mainittua, oli porsaiden kysyntä Etelä-Suomen markkinoilla verrattain hyvä, niin se innosti Sakkolan maanviljeliä kiinnittämään entistä enemmän huomiota sikatalouteen ja etenkin porsaankasvatukseen. Silloinen Sakkola, johon kuului Metsäpirtti ja puolet Vuoksela, oli Viipuriin päin suuntautuvan liikenteen puolesta erittäin edullisessa asemassa, kun se oli Metsäpirtistä Antreaan suuntautuvan laivareitin varrella. Se teki porsaiden kuljetuksen avoveden aikana, jolloin kysyntä oli parhaimmillaan, aika mukavaksi. Kun porsaat sai lastata melkein oman kylän rannasta laivaan. Antreasta ne taas sai junaan, joka vei ne melkein myyntipaikan viereen.

Hyvä porsaiden kysyntä ja hyvät kulkuyhteydet, sekä aina ripeäotteiset parisniekat tekivät Sakkolan porsaan tunnetuksi Etelä-Suomen

KALAKAUPPIAAN EREHDYS

Kalakauppias eli viime- ja tällä vuosisadalla jossain rajan pinnassa Metsäpirtin suunnalla. Alkuaikoina lienevät hänen kauppamatkansa kulkeneet vain Pietariin, mihin hän välitti kaikenlaista tavaraa. Rajan sulkemisen jälkeen oli kauppatien suunta muutettava Suomeen päin.

Kauppiiaan kaupoista voi turhan tarkka asiakas löytää jopa pieniä riidan aiheita. Heinäkuormakauppa esimerkiksi oli aina urakka-kauppaa, kuorma latoon purettuna, jonka kauppias itse mielihyvin suoritti aivan samaan hintaan hein-

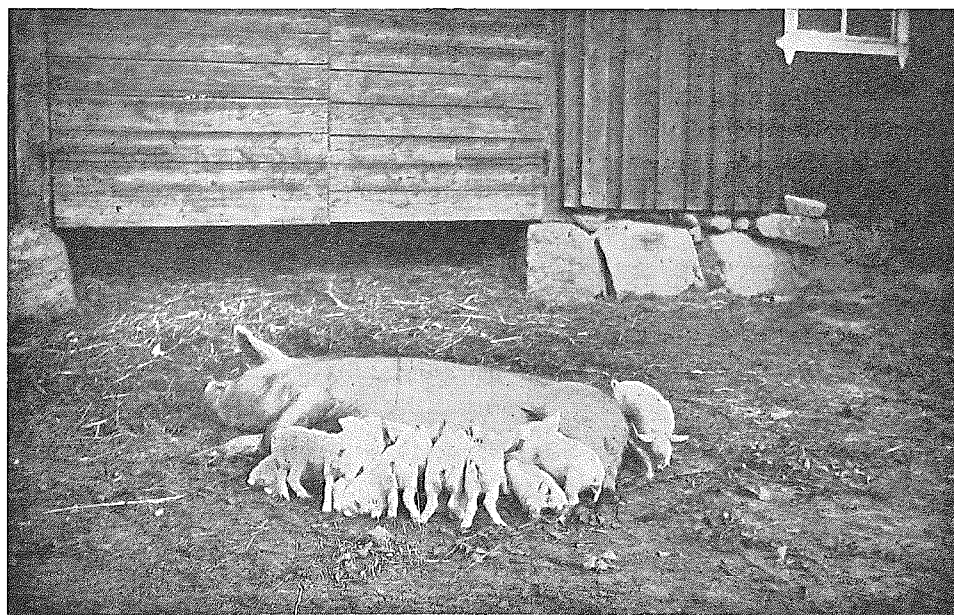
nien kanssa. Yskän ymmärtävä ostaja ei katsellut seinänaosta pienen turhan takia, koska heinäkuormassa oli aina eräitä sisuvikoja, joskus aidaksista tehtyjä koppeja, väliin toisarvoista rehua taikka muuta sellaista pientä vilppiä.

Tavallisesti kauppias erittäin hyvänä ihmisluonteen tuntijana osasi valita sävyisäluontoiset ja huumoria ymmärtävät ostajat, jotka eivät turhan pienistä asioista nostaneet melua.

Olihan kalakauppiakaankin perheen elettävä jotenkuten, sillä

markkinoilla tämän vuosisadan ensikymmenillä. Tuotantoa koettiin lisätä myös vastaavasti. Tähän kannusti suhteellisen hyvä hinta ja varma menekki. 1910 maissa lienee tuo porsaskauppa etelään päin ollut parhaimmillaan. Ensimmäinen maailmansota 1914 häiritsi jossakin määrin tätä porsaskauppaa niinkuin muutakin talouselämää. Sodan jatkuessa elintarvikepulineen ja säännöstely-

määräyksineen se vaikutti lamauttavasti Karjalan, niinkuin koko Suomen elinkeinoelämään. 1918 käyty vapaussota vaikutti tuhoisasti koko Karjalan Kannaksen talouselämään ja lamautti Sakkolan porsaskaupankin pitkäksi ajaksi. Vain vähitellen, vuosien kuluessa, palautui porsaskauppa ennalleen, jopa huomattavasti voimistui. Mutta se on luku erikseen, josta kerromme myöhemmin.

Äiti lapsineen.

emännällä oli pienokaisia, kuten kauppias ylpeyttä värisevin äänin julisti, ainakin kolmetoista kappaletta, lopulta ehkä ylikin. Joten hyvä oli, jos räpyskauppa kävi hyvin ja riittävällä parissalla.

Kalakauppiiaan tulo kuului jo melkoisen matkan päästä huuto-na.

— Ostamaa, ostamaa, verskii kalaa, on räpystä, nieriää, lahnaa ja mitä kallaa vaa.

— Onk tuoretta?

— Iha verskii, just merest yllää nostettuu, tänä aamun saatuu saalista. Osta isäntä joutui, miul on nimittäi pienokaisii ikävä. Täs onkii sellane kala polkare, mitä ei myyväkkää ko syönle näkösil emännil ja ikäisännil. Mut tähä talloo mie tään jättäsin.

— Mut eiks tää uo vähä härskiintynt kala?

— Se on iha verskii. Tuntuuha se jo hajustaa. Katso ko viel keikkuu henkieveris.

Näin ajoi kalakauppias talosta taloon ja kauppa kävi.

Liekös ajatellut kauppias emän-

MUONIKASTA.

josta Arvi Karvonen pakinoi, on tullut lisää juttua. Santeri Ollikainen muistelee seuraavasti:

Metsäpirtissä ja tavallaan naapuripitäjissäkin, mm. Sakkolassa eli ja vaikutti viime vuosisadan 70-luvulla syntynyt mies. Papin hänelle antama nimi oli Salamon, mutta jostakin syystä hänen etunimekseen oli muodostunut tuo otsikossa mainittu ja sillä nimellä hänet tunnettiin laajalti ympäristössä. Itse hän ei kylläkään tuosta yleisnimestä pitänyt, joten lähimpään tuttavapiiriinsä kuuluvat karttoivatkin asianomaisen kuullen sitä käyttämästä.

Joku syrjäkylän ukko M:n tavatessaan voi sanoa: "Terve! Mitäs Muonikalle kuuluu?" M. tuhahti nenäänsä ja sanoi: "Miu kuulumisistain ei oo siul hyötty eikä huuvii", sekä kääntyi pois. Mikäli tuollaisen nimikömmähdyksen teki-ä oli virkamies tai muuten herraskaiselta vaikuttava, hänelle M. sanoi: "Herral on kerrottu miu nimmein vääri, mie oon Salamuon Hämäläine".

Muonikka oli vapaa-ajattelijä, sen sanan varsinaisessa merkityksessä. Sen lisäksi hän myöskin sumeilematta sanoi mitä ajatteli ja näistä julkilausutuista ajatuksista muodostui hänen kontolleen erinäisiä kaskuja.

Tulkoon tässä vielä mainitukseksi, että M. kävi verrattain paljon vierailuissa ja vierailukohteina olivat: pappilat, suuremmanpuoleiset maatilat, kauppiat ja pitäjän virkamiesten asunnot. Hän ei odottanut vieraisille kutsua, vaan meni silloin kun itse katsoi ajan sopivaksi.

Tässä tulkoon kerrotuksi eräitä Muonikan omaperäisiä edesottamuksia.

Sakkolassa oli tässä vuosisadan vaihteen kahtapuolen nimismiehenä ruotsikko-herra Heikki Helander. Tämä oli niitä vanhan ajan virkamiehiä, joilla oli kova ote asioihin ja asiakkaisiin. Olivat kilpa-ajot Suvannon jäällä ja illalla herrat ja hevosmiehet pitivät lopettajaisia. Muonikka oli sellaisissa tilaisuuksissa itseoikeutettu läsnäolija, vaikka ei häntä sinne pyydettykään. Tässäkin tilaisuudessa käytettiin ns. nautintoaineita.

Niitä käyttivät toiset, kuka mil-läkin menestyksellä, mutta Muonikka käytti vain teetä. Puheensorina kasvoi kasvamistaan, väiteltiin asioista, keuhuttiin juoksijoi-ta jne. Sitten nimismies alkoi arvostella rouvaansa, ja Muonikka katsoi välttämättömäksi hänen puuttua asiaan. Näin hän kertoi: "Mie kuuntelin ko se moittimine yhä vaa jatku ja jatku, siit mähän nimismiehe ettie, ojensin käte-in ja sanoin: A tahtonet vaihtaa hänet miun tammahein, ni tuos on käsji! Ihan mustanpuneseks mänj nimismies noamaltoa, mutt ei virkkant mittää ja mänjki toisie kammarii".

Tapaus oli viime vuosisadan puolella ja jos silloinen joku toinen olisi Herra Helanderille näin sanonut, niin Siperian matka olisi ehkä ollut edessä, mutta Muonikalla olivat eri oikeudet.

KIISKILÄN KAIVO JA RESSUON NÄRE

Metsäpirtin pitäjän Kiiskilän kylässä oli 28 metriä syvä kylän-kaivo. Paksu savikerros oli välissä, joten vesisora löytyi vasta mainituksessa syvyydessä. Ressuo nimisen suon laidassa oli niin iso kuusi, (kansanmurteessa näre) että

Viljo Purontaa

sitä Laatokalla purjehtijat käyttivät meri(suunta)merkinä.

Tässä pitäjässä asui liikemies ja suurviljelijä T. Peltonen, joka paljon sai aikaan, mutta tietenkin suunnitteli yhäti enemmän. Hänen eräästä suunnitelmastaan Muonikka kertoi: "Siin olj meitä kylänukkoloi puolenkymment ko Tahvo alkaa levitellä uusi suunnitelmijaase jot: "Miul on siin Ressuon laijas satakunta hehtaarii pelloks sopivaa moata, muutako kuivatusta vajjaa. Kolmes vuuvves sen ojitaa ja siit soan lisätä lehmäluvun melkei 150 päiseks". Mie kuuntelin, jot on isännäl retinkit ja ku ain ollaa Tahvon kans olt hyvät noapurit, ni aattelin jot täytennän häne suunnitelmijaase ja sanoin: "Siit ko se siu suunnittelemais työ on teht, ni ei muuta ko otat sen Kiiskilän syvän kaivon kirnuks ja Ressuon suuren närrien männäks, ni jopas tulluo voita".

PYHÄJÄRVEN KANTTORI (LUKKARI)

Muonikka oli omasta mielestään myöskin laulumies ja osasi hän viululla soittaa muutaman vanhan virren ja pari vanhaa jenkkää.

Keskusteltuani kerran M:n kanssa ns. yleisistä asioista, kysyi hän yht'äkkiä: "A uot sie kuult miun lauluain?" Vastasin siihen: "Kyllä-hän minä tuonnoin kun sinä kävit usein Sakkolan kirkossa, kuulin joskus, mutta kirkossa äänet sekaantuvat toisiinsa, ettei siinä juuri saa täyttä selvyyttä kunkin erikoisäänestä". Muonikka vetäisi heti kolme säkeistöä eräästä vanhan virsikirjan virrestä jähkättävällä ja luikertelevalla vanhamiehen äänellä. Mietin sopivaa vertauskohdetta laulun kehumiselle ja sitten oli valkenevinaan. Sanoin: "Niinhän se meni kuin Pyhäjärven lukkarilla!" Muonikka

sanoi: "Tää paska! Muuta ko huu-toa voa!"

Pyhäjärven kanttoria Mansneerusta pidettiin yhtenä Kannaksen parhaista laulumiehistä, mutta Muonikalle ei vertaus sopinut.

POJAN-PAHUKSET!

Muonikalla oli tapana viipyä kyläilytalossaan joskus niin pitkään, että isäntäväki jo alkoi vieraaseen kyllästyä. Varsinkin saunominen viikon lopulla oli sellainen ohjelma, jota hän ei hevillä jättänyt sivuun vaikka sitä olisi ollut odotettava useitakin vuorokausia. Hän tuli taloon, riisui hevosensa, vei sen talon talliin ja kantoi vällyt sisälle nukkumasijansa pehmikkeeksi.

Kerrankin M. tuli keskiviikkonaamuna kyläilemään ja jäi odottamaan lauantausaunaa. Loppuvii-kolla alkoi talonväki olla jo vähäpuheisia, mutta M. ei siitä välittänyt, ruokki ja juotti hevosensa talon eväillä silloin, kuin talonväki omansa, istui pöytään silloin, kun siinä oli jotain olemista.

Tuli lauantai-ilta. Tapansa mukaan Muonikka riisui alusvaatteensakin sisällä ja käveli alasti miesten mukana saunaan. M:n oleillessa saunassa hieroivat talon pojat hänen alushousujensa sisäpuolen kauttaaltaan väkevällä pip-purinpalolla.

Saunatee oli pöydässä valmiina miesten tultua sieltä kylpypunaisiin ihoihin. Muonikka istui leveästi pöydänpääpenkille, veti alushousut jalkojen hikisille pinnoille. Tun-tui jotakin kihelmöintiä reidessä polven yläpuolella samalla kertaa molemmissa jaloissa. Jo lykkäsi kämmenillään housujen lahkeita, silittäen painokkaasti. Ihoa alkoi polttaa ja saman tempun uusiututtua poltto yhäkin tulistui. Hän

hyppäsi seisaalleen ja silmänräpäyksen mietiskely selvitti tilanteen. "Pojan pakanat!" hän kiljaisi ja nykäisi alushousut jaloistaan, työnsi niiden tilalle kaksi paria sarkahousuja. Pukeutuminen kävi ennätysvauhtia aina sudennahkaturkkiin asti. Hyvästiä sanomatta hän työnty syystummalle iltaiselle pihalle, valjasti hevosensa ja häipyi sen tien. Kului lähes puoli vuotta ennenkuin M. pistäytyi tähän taloon ja käynti oli silloinkin vain lyhyt ja tilapäisluontoinen, eikä keskustelu oikein luistanut, kuten tavallisesti ennen.

Vilho Viskari kertoo kotoisella Sakkolan murteella:

Muistaha mieki sen Hämäläise Muonikan sielt Metsäpirtist, mist Karvose Arvo kerto juttui täs lehes. Kerra ko Muonikka ol Hataka kauppiaa luon monta päiveä eikä näköjeä ajateltkoa pois lähtyö, ni Hatakka sano Muonikal, jot siul ko on tuo hevoneki tul tallis, ni et sie mänis viemää Myöhäse Heikil tätä kirjettä ko miul ois hänel vähä asjoa? "No, lähehä mie", sano Muonikka. Heä valjast mustan tamman ja ajo sin myöhäse kauppal ja sano Heikl, jot Hataka kauppias laitto miu mukan siul kirjien. Kirjies luk näi: "Kuule Heikki, syötä sie nyt tätä Muonikkaa muutama päivä, ko heä on olt meil jo monta päiveä eikä viel teht pois lähtyö". Myöhäse Heikki ko luk kirjien ni heä sano Muonikal: "No, riisu nyt hevone ja poa tallii ja käy taloks". No sehä olki Muonikal toas mieliks.

Siel Karjals kiertel kuuluisa pohjamaalaine puhuja Eveliina Alakulju. Kerra puhtilaisuuve loputtuu Muonikka kysy Eveliinalt jot pitteäk siel taivoas olla hiljoa? ja ko sai vastauksen, jot totta kai, ni heä sano: "No mite ne naist siit tulluot siel toimie?"

Viljo Kukko:

Uusi päivä

Tervehdys karjalaisille

Älä itke, lapsi Karjalan,
viel saapuu päivä uus.
On turvanamme tähdet nuo,
on Luojan ikuisuus.

Sa laula lauluiks kyynelees,
ja soitoks surus sun.
Ja laadi runot lempeät,
sun rantas raivatun.

Älä itse, lapsi Karjalan,
viel päättyy musta yö.
Ja kansan paljon kärsineen
viel onnenhetki lyö.

Hän vielä kotirantahan
vie kansan väsyneen.
Vie sinne, missä lempeimmin,
ne laulaa laineet veen.

Älä itke, lapsi Karjalan,
viel koittaa aamunkoi.
Viel lempilaulut Laatokan
sun korvahasi soi.

Ja Vuoksenvirran helmivyö,
viel loistaa silmääs sun.
Jo kuulet kuiskeet koivikon,
tuon kauvan kaivatun.

Viel niityt näet kukkineen
ja tölit harmajat.
Ja näet vanhan kalmiston,
mis isät uinuvat.

Ja maammon haudan muinaisen
sä siellä nähdä saat.
Saat nähdä heimos heleän
ja metsät, vuoret, maat.

Älä itke, lapsi Karjalan,
vaik päivä musta lie.
Sua taivaan tähdet kuljettaa,
ne kotiin kerran vie.

Lapsi Karjalan, kulje tie,
vaik matka pitkä lie.
Sua taivaan taatot saattelee
ja kotiin vielä vie.

Voimakkaat on Vuoksen virrat,
kaukomailla siel.
Taatot taistot taistelleet,
he elää siellä viel.

Taivaanrannan helmivyö,
ja Pohjantähti siel.
Siel omi pyhä ikuisuus
ja matkamiehen tie.

Tämän runon mukana lähettää
tervehdyksen Suvannon Seudun
lukijoille Suomalainen Akateemi-
nen Sukututkimusseura USA:sta
Viljo Kukon kautta.

Lauvantaipuuha Karjalassa

Kun tullut oli lauvantai,
senhän kaikki muistaa kai,
et joka tuvan kiukahalla,
räiskyi tuli arinalla.

Joka kodin tytöt somat,
sekä äidit ikiomat,
leipoi pullat, piirakat
ja potaatista kakkarat.

Kun kuuma oli uunin uksi,
koukku hiilet liittaaan muksi.
Havuluuta haettiin,
sillä tuhka lakaistiin.
Arinalle paistokset,
lapiolla ladottiin.

SAKKOLAN HISTORIAA

on vielä pieni määrä saatavana Lempäälän Seudun Osuuskassasta ja myydään se loppuun alennettuun hintaan.

Kirja on arvokas lahja esim. merkkipäiviä viettävälle karjalaisille, erittäinkin entisille sakkolalaisille.

Tukeviin nahkaselkäkansiin sidottuna se maksaa noudettuna 6 mk ja postiennakolla lähetettynä 8 mk. Postiosoite: Lempäälä Seudun Osuuskassa, Lempäälä.

Kun paistettu oli piirakat,
pullat sekä kakkarat,
uhvatalla uuniin pantiin
rieskapotti muhkea
ja marjamämmi sukuna.

Työtä oli monenmoista,
milloin yhtä milloin toista.
Aina sitä viikon vaihteeksi,
sivoamista karttui.
Lauvantaicin moni tyttö
metlan varteen tarttui.

Saunastakin sauvua,
alkoi kohta tupruta.
Vedet sekä vastat tuotiin,
niillä sitten tunne luotiin,
joka kaiken kukkuroiksi,
kruunas päivän lauvantaiksi.

B. Koivumäki

LÄHETÄMME TÄMÄN NUMERON

kaikille viime vuoden tilaajille. Pyydämme lukijoitamme uudistamaan tilauksensa. Jos lähellä ei ole asiamiestä niin voi tilauksen tehdä esim. lähimmästä postitoimistosta. Tilausmaksu on 4 mk. Suositelkaa lehteämme myös tuttavillenne.

MERKKIPÄIVÄ

60 vuotta täytti emäntä Alma Kallonen o.s. Ikävalko Viialassa 2. 1. 1965. Hän on kotoisin Sakkolan Lapinlahdesta.

50 vuotta täytti maanviljelijä Eero Viskari 17. 11. 1964 Orivedellä. Hän on kotoisin Sakkolan Vilakkalasta.

60 vuotta täytti 27. 1. 1965 Maikki Holttinen o.s. Naskali Viialassa. Kotoisin Sakkolan Häitermaasta.

60 vuotta täytti Viljami Karonen 26. 11. 1964. Hän on syntynyt Sakkolan Sipilänmäellä maanviljelijän poikana. Nuorena miehenä hän siirtyi rajavartiostoon ja toimi myöhemmin poliisikonstaapelina Uudellakirkolla. Sodan jälkeen hän oli vanhempana konstaapelina Lohjan nimismiespiirissä ja on nyt siirtynyt täysin palvelleena eläkkeelle.

60 vuotta 6. 2. 1965 Elina Vuorinen o.s. Käppi Viialassa, kotoisin Sakkolan Kiviniemestä.

50 vuotta täytti 8. 1. 1965 emäntä Saima Korkka Punkalaitumen Kannistossa, kotoisin Sakkolan Röykkylästä.

60 vuotta täytti Tyrvään Illossa marrask. 9. p:nä 1964. Hän on maanviljelijä Toivo Teodor Kuoppo tosin Vilakkalasta.

Kultahäitään viettivät adventtisunnuntaina 20. 11. 1964 maanviljelijä Oiva Repo puolisonsa Hildan os Suokas kanssa Kolhossa Vessari nimessä kodissaan lastensa ja lastenlastensa parissa, muistellen lapsuuttaan, nuoruuttaan ja miehuuttaan Sakkolan Kaarnajoella.

Kuvassa kultahääpari lapsineen. Vasemmalta: Hanna, Tyyne, Pentti (Tokion olympiamies) Sirkka, Heikki, Aune, Vieno, Martti ja Helmi.

+ VAINAJIA

Anna Maria Flodmark o.s. Vanhanen syntynyt Sakkolan Ojaniemessä 4. 10. 1901 kuoli pitkäaikaisu sairauden murtamana Loimaan seudun sairaalassa 8. 1. 1965. Hän solmi avioliiton Sakkolassa Mikko Flodmarkin kanssa. Sotien jälkeen he saivat maankantolain mukaisen tilan Punkalaitumelta jota rakensivat ja viljelivät.

Martta Ratas o.s. Martikainen synt. 11. 10. 1913 Valkjärvellä, kuoli 21. 1. 1965 kotonaan Kuljussa.

Kondittorimestari Eini Nykänen o.s. Kurikka kuoli Jyväskylän keskussairaalassa 14. 1. 1965. Hän oli syntynyt Sakkolan Luperikkalassa 4. 4. 1931 ja oli toiminut 7 vuotta mestarina Nyyssösen leipomossa Jyväskylässä.

August Paaso synt. 18. 6. 1891 Sakkolassa, kuoli 9. 12. 1964 Huittisissa.

Tyyne Helena Purontaa o.s. Lamppu synt. 14. 3. 1914 Sakkolan Petäjärvellä, kuoli kotonaan Vesilahdella 7. 12. 1964.

Armas Johannes Vulli synt. 3. 9. 1906 Sakkolan Röykässä, kuoli 8. 12. 1964 Pirkkalassa. Hän oli metallimies ja seppä, työskenteli talvisodan jälkeen mm. Viialan Viilatahtaalla laitospiehenä ja sen jälkeen Tikkakoskella, johon rakensi omakotitalon. Kun sitten ankara sairaus pakotti hänet lopettamaan työnteon, hän muutti Pirkkalaan, josta osti myös talon. Hän oli innokas metsä- ja kalamies.

Asentaja Sulo Systä synt. 8. 6. 1912 Sakkolassa, kuoli 9. 12. 1964 Huittisissa.

Elisa Pärssinen synt. 1. 8. 1888 Sakkolassa, kuoli 14. 1. 1965 Längelmäellä.

Helena Räikkönen o.s. Karhu synt. 2. 9. 1883 Valkjärvellä, kuoli 9. 12. 1964 Lmpäälässä. Hän asui vuosikymmeniä Kiviniemessä.

Seppo Juhani Heikkonen synt. 27. 2. 1935 Sakkolassa, kuoli 19. 12. 1964 Tampereen keskussairaalassa.

Pankinjohtaja Arvi Meurman kuoli Helsingissä 23. 1. 1965. Hän oli syntynyt Helsingissä 28. 1. 1897. Hän oli Kansallispankin johtajana Kiviniemessä 1933—39. Tällä hän otti osaa suojeluskuntatoimintaan ja kuului mm. Kiviniemen Nuorisoseuran johtokuntaan ja esiintyi usein puhujana, lausujana ja näytelmissä Kiviniemessä. Viimeksi hän oli KOP:n Viialan konttorin johtajana, josta siirtyi noin vuosi sitten eläkkeelle.

Helena Ratas synt. 8. 3. 1890 Sakkolassa, kuoli 22. 12. 1964 Nokialla.

Amalia Huuska o.s. Kurikka synt. 26. 4. 1894 Sakkolan Petäjärvellä, kuoli 29. 11. 1964 kotonaan Punkalaitumella.

Matti Kallonen synt. 15. 4. 1905 Sakkolan Lapinlahdessa, kuoli 11. 12. 1964.

MAASEUTUVÄKI

Viisi palveluvalmistaa konttoriamme: Lempäälässä, Viialassa, Kuljussa, Sääksjärvellä ja Säijässä ovat käytettävissänne varoja sijoittaessanne, edullisesti, myöskin tarvitessanne luottoa tarpeisiinne. Kääntykää luottamuksellisesti puoleemme kaikissa raha-asioissanne.

Lempäälän Seudun Osuuskassa

Aamulla — päivällä — illalla

— aina
hyvää
tarjolla

Suurravintola ja Kustaa
Hämeenkatu 26
Ravintola Tuoppi
Pyynikintori 6
Linja-autoaseman ravintola
Lento-Baari lentoasemalla
Korona-baareja kaikkialla
kaupungissa

Lempäälän kirkolla palvelee
Teitä

RAVINTOLA LEMPO

Tervetuloa nauttimaan mau-
kas ateria, kuppi kahvia tai
virvokkeita

Tuotanto

Säätiön jakamat opintoavustukset

ovat haettavissa helmikuun
aikana. Avustuksien jaosta
päättää maaliskuussa ko-
koontuva säätiön valtuuskun-
ta. Hakemuksissa on selvästi
selostettava: missä oppilai-
toksessa opiskelee, missä Sak-
kolan kylässä vanhemmat
ovat olleet kirjoilla 31. 11.
1939 tai 1944, paljonko on ai-
kaisemmin saanut säätiöltä
avustusta sekä tarkka nykyi-
nen osoite. Myönnetty avus-
tus läheletään pankkisiirtona
tai postin välityksellä ennen
huhtikuun loppua. Hakemuk-
set lähetetään osoitteella:
Yrjö Raaska Lempäälä Man-
tere. Kaikkia opintoavustus-
sista kiinnostuneita pyyde-
tään seuraamaan Suvanto-
Seudussa olevia tiedoituksia
hankalan kirjeenvaihdon vält-
tämiseksi. Avustuksia kos-
kevat tiedoitukset julkaistaan
vain tässä lehdessä.

Saarijärvi Lk
Aune Herala

TAMPEREEN SEUDUN OSUUSKASSA

— JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI —

Nyt voimme toimittaa edullisesti

► PESUKONEET JA LINGOT	► VESIPUMPUT
► TALOUSKOJEET	► SÄHKÖMOOTTORIT
► TELEVISIOT	► ÖLJYLÄMMITTIMET
► JÄÄKAAPIT	► VALAISIMET

Kaikki paikoilleen asennettuna.

Toimitamme pitempiinkin matkoihin veloituksetta.

Annamme sopivan alennuksen.

KANNATTAA AINAKIN KYSYÄ!

RAASKAN SÄHKÖLIIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI
Puh. 78 541

VALKEAKOSKI
Puh. 41 810

*Kellot - kihlat - kulta- ja
hopeakorut*

SAATTE EDULLISESTI MEILTÄ.

K. Paukku

Nokia — Puh. 10 731

KARJALAINEN — OSTA KARJALAISELTA!

SUVANNON-SEUTU

Suvannon ympäristön kotiseutulehti, ilmestyy 1965 6 kertaa vuo-
dessa. Tilaushinta 4 mk vuosikerta.

Ilmoitushinnat: 1 mk palstam. Vakinaisista ilmoituksista alennus.

Toimituksen ja konttorin osoite: Viiala 4.

Postisiirtotili 47—30 763.

Vastaava toimittaja: Iivari Karpanmäki.

Toimituskunta: Yrjö Raaska, Viktor Ryyppö, Helmi Uosukainen,
Matti Riikonen ja Unto Pulakka.